

plermajorem densitatem, vel propter minorem activitatem qualitalis symbolae, nam terra, v. g. licet fit magis symbola cum igne ratione siccitatis quam cum aere, difficilius tamen transmutat in se ignem, quam ignis terram, vel etiam quam ipse aer, aut aqua terram transmutent, quia siccitas terrae parum est activa et ejus etiam densitas difficilius generatur.

Ad rationes dubitandi pro prima difficultate. Ad primam respondetur, quod aliquando activitas elementi agentis est tantum ciea elementum, in quod agit quod fortiorum imprimit qualitalatem, quam requiratur ad temperamentum mixti, ut cum in magnum ignem injicitur gutta aquae. Deinde, dicitur quod etiamsi paulatim remittantur qualitates unius elementi, et introducantur oppositae, non est necesse, quod statim corumpatur, et generetur mixtum, ut probatum est exemplo aquae nimium ferventis, quae tamen non habet calorem ut octo, et consequenter aliquid de frigore retinet, et similiter de humiditate, et siccitate, neque enim generatur mixtum ex quocunque qualitalum concursu, sed ex tali temperatura, quae habeat modum permanentis, non mere transeuntis ad aliud elementum. Et sic elemento non conveniunt quatuor qualitates in suo naturali statu, et ex propria natura via autem, corruptionis non repugnat.

Ad secundam respondetur similiter, quod elementa densiora, cum rarefiant, possunt prius pervenire ad raritatem elementi medii, quam extremi, non tamen necesse est, quod amittant formam propriam, et transeant in elementum medium, sed sub illa raritate possunt adhuc retinere formam suam, in statu tamen non naturali, sed via corruptionis, illam enim raritatem habent per modum transeuntis. Et sic argu-

mentum non probat prius debere elementum medium, v. g. ex terra aerem, quam ignem, sed prius debere accipere statum medium, sub forma tamen terrae attenuatae per modum exhalationis, aut quid simile, et via corruptionis tendentis; et similiter aqua attenuatur in vapores, qui tamen substantialiter sunt aqua, siquidem concrecente frigore aqua fiunt, et ita illa attenuatio nondum constituat aerem, sed via corruptionis convertet aquam.

Ad argumenta secundae difficultatis respondetur ad primum, quod transmutatio fundatur in contrarietate requisita inter terminos in principio transmutationis, quatenus requiritur recessus a termino a quo, et accessus ad terminum ad quem, sed tamen facilitatio transmutationis fundatur in majori convenientia, quatenus ponit minorem repugnantiam ex parte impedimentorum, quibus retardatur accessus ad terminum ad quem. Ad secundum dicitur, quod licet sint in elementis dissymbolis duae qualitates contrariae contra alias duas, non tamen aequali activitate, et modo, tum ex parte raritatis, vel densitatis, tum ex eo quod altera est minus activa, tum quia non se adjuvant mutuo, sicut quando una sola qualitas est vincenda. Quod vero etiam in elementis symbolis non solum duae, sed etiam omnes qualitates sunt corrumpebant, id est, per accidens propter desitionem subjecti, non propter contrarietatem qualitalum, quae per se conducunt ad faciliorem, vel difficiliorem transmutationem. Ad ultimum dicitur, non fieri aequalem comparationem inter particulam terre et aquae injectam igni, quia ista densior est quam illa, sed si attenuetur particula terrae per exhalationem tanta tenuitate sicut aqua, facilius converteretur ab igne.

Quomodo vero ex duobus elemen-

tis possit vel non possit generari aliud tertium, non est difficultas tanti momenti, nam per se, et in quarto modo semper unum elementum generat sibi simile. Per accidens autem potest aliquando ex contrariis elementis unum tertium generari propter aliquod impedimentum generandi proprium, licet in elementis symbolis id, aut vix, aut nunquam contingat, eo quod qualitas symbola unius intenditur ab alia symbola, non expellitur. Videatur Aristoteles hic text. xxxix et D. Thomas lection. iv, M. Bannez quaest. iii et alii interpretes.

QUAESTIO XI.

DE MIXTIS, ET TEMPERAMENTO EORUM.

ARTICULUS PRIMUS.

Quae sint mixta perfecta, quae imperfecta, et quod temperamentum eorum?

Mixta generaliter loquendo sunt ea corpora, quae ex elementis fiunt tanquam ex simplicibus corporibus: atque ita omne corpus quod non est elementum, sed ex elementis dicitur mixtum quasi ex illis compositum, et aliud dicitur perfectum, aliud imperfectum. Quod multipliciter intelligi potest. Primo, ratione diversorum graduum, sicut perfectiora sunt viventia non viventibus; et inter viventia, sensitiva sunt perfectiora, et inter sensitiva datur etiam magna latitudo secundum quod magis vel minus participant de sensibus. Vel secundo dividi potest perfectio, et imperfectio mixtorum, secundum quod magis, vel minus elongantur a corpore simplici, seu elementalibus, et sic ea quae pluribus corruptionibus indigent ut

resolvantur in elementa, perfectiora sunt, quia plus distant a potentialitate et imperfectione elementorum. Quae vero immediate sunt res solubilia in ipsa elementa imperfectiora mixta sunt, quia minus distant a simplicitate, et potentialitate elementis, et hac ratione mineralia, et quaedam aliae impressiones meteorologicae dicuntur mixta imperfecta, quia immediate, vel quasi immediate sunt res solubilia in ipsa elementa; licet revera aliqua ex his meteoris substantialiter sint elementa, quia eorum substantia est vapor, vel exhalatio, quae substantialiter sunt terra, et aqua attenuatae, aliquando vero sunt composita ex duobus solum elementis, vel tribus, ideoque haec proprie dicuntur mixta imperfecta, de quo M. Bannez in lib. ii, c. iii, q. i. Denique, dicuntur mixta perfecta vel imperfecta, ratione status, scilicet quod est in fieri, et tendentia ad perfecti generationem, dicitur esse imperfectum ratione status, ut v. g. quando animalia generantur, et prius transeunt per formas imperfectas, v. g. per formam embryonicam ad formam equi, tunc enim dicitur animal esse in statu imperfecto, et in via, et tendentia, et similiter cum ex elementis fit transitus in mixtum, dicitur esse imperfecte mixtum, quia est in fieri, et tendentia.

Est autem commune mixti praesertim si perfecta sint, quod constet ex quatuor elementis, ut probat Aristoteles in hoc libro, text. xlix, lect. viii apud D. Thomam et nos jam supra probavimus q. v de mixture. Elementa autem non concurrunt ad mixtum, nisi ut temperata et modificata, et consequenter ut corrupta, utpote non habentia illam intensiorem qualitalum quae invenitur in ipsis mixtis secundum se; quando autem non solum intensio illa qualitalis actu deest, sed nec radicaliter

competit, quia non manet radix quæ tam intensam qualitatem petat, tunc fit mixtum, quia fit alia substantia ab elementalibus, ex elementis tamen consurgens. Quod enim aliquando actu desit illa intensio, non constituit mixtum in actu, ut patet cum vehementer calefit, et tamen nondum amittit formam aquæ, neque est mixtum in fieri, quia ex tali calefactione et remissione frigoris, potest fieri transitus ad ignem.

Ex his nascitur difficultas apud quosdam quidnam sit illud temperamentum, quod ad mixtorum constitutionem requiritur. Non quidem temperamentum substantiale, nam hoc non est aliud quam ipsa forma substantialis mixti, quæ dici potest temperamentum ipsum, vel quia ex temperatis et modificatis elementis resultat, vel quia est radix et principium qualitatum temperatarum, et quæ sunt propriæ mixtorum. Quod vero ipsæ formæ substantiales mixtorum sint formaliter compositæ ex formis elementaribus, sicut aliqui dixerunt apud D. Thomam opusc. de mixt. element. et in hoc secundo libro, lect. 1 jam supra rejecimus q. v. Difficultas ergo solum esse potest de temperamento accidentali, an videlicet illa temperatio primarum qualitatum, quæ mixtum ipsum componitur ex qualitibus miscibilibus, sit qualitas aliqua tertia distincta ab illis, vel solum ipsæ qualitates elementales ad mediocritatem redactæ.

Nam quidam voluerunt, formaliter in mixtis non intervenire quatuor primas qualitates, sed ex illis corruptis unam quasi simplicem ab illis distinctam resultare, quibus favere videtur D. Thomas in hoc primo libro, lectione xiv et opusc. de mixt. elementorum, ubi ponit, quod remissio qualitibus elementalibus constituitur quædam qualitas media, quæ est propria mixti. Alii censent. ma-

nere quidem quatuor illas qualitates formaliter in mixto, sicut dari experimur calorem et frigus in mixtis, v. g. in animalibus, et siccitatem et humiditatem (quod etiam fatetur D. Thomas 1 part. quest. LXXVI, art. iv ab 4) præter illas tamen inveniri aliam quintam qualitatem simplicem, quæ omnes attemperet et in proportionem reducat. Et certe aliquas qualitates mixtorum proprias inveniri præter qualitates primas ad medium redactas, negari non potest, ut sunt quædam occultæ virtutes herbarum aut lapidum, vis attractiva magnetis, potentia vitalis in viventibus, et alia similia. Sed tamen ista sententia, pro officio proportionandi qualitates primas ponit illam quintam qualitatem. Alii alias quasdam medias qualitates inveniunt inter calorem et frigus, inter siccitatem et humiditatem, quod fere non recedit a prima sententia. Alii denique sentiunt proportionem primarum qualitatum non esse aliud, quam ipsas primas qualitates ad mediocritatem redactas et conjunctas sine alia nova qualitate superaddita vel proportionante istas, vel virtualiter continente.

De his opinionibus jam supra diximus quæst. v. Certe manere primas qualitates formaliter in mixtis nullatenus negari potest, cum illarum effectus manifeste videamus, verbi gratia, calefacere et frigidificare, et insuper habere inter se istas qualitates mutuam actionem et passionem, siquidem mixta habent intra se principium corruptionis, quod non esset, si intra se non haberent qualitates contrarias formaliter, eo quod una sola qualitas simplex non potest exercere contrarietatem, et consequenter corruptionem, quæ sine contrarietate non fit. Requiritur ergo pluralitas qualitatum contrariarum etiam in mixtis et viventibus, ut intra se habeant causam corrup-

tionis. Similiter non exigitur qualitas illa quinta vel media, aut superaddita ad hoc præcise, ut illæ qualitates proportionentur, et ad moderationem reducantur, hoc enim superflue fieret per qualitatem superadditam, cum ipsæ primæ qualitates si remittantur, hoc ipso moderatæ et temperatæ maneant, et mutuo se compatiuntur in subjecto, ergo illa qualitas superaddita, neque est necessaria, ut illæ primæ qualitates reddantur moderatæ, nec ut compatiuntur simul in subjecto, nam hoc ipso, quod sunt in gradibus remissis utrumque habent, et reddunt subjectum in quo inhaerent temperate dispositum. Nec potest afferri instantia de conceptu secundæ operationis intellectus, qui est distinctus a conceptibus primæ operationis, et probabile est, quod est quidam simplex conceptus formatus ex primis conceptibus apprehensivis. Sed hoc non obstat, quia in mixtis illa qualitas simplex non habet aliud officium speciale præter illam proportionem, et moderationem primarum qualitatum, quas constat temperari, hoc ipso quod remittitur, et dimittitur earum intensio, ad istam autem remissionem non opus est qualitate superaddita, sed absentia gradus intensioris. At vero in intellectu secundum diversam combinationem conceptuum, fit diversa representatio, quæ utique diversam qualitatem requirit, et non solam diminutionem intensioris, et gradum in conceptibus, et si illa representatio reducit ad unitatem ex ipso modo representandi, etiam unicum exigit conceptum et qualitatem, ideoque in secunda operatione intellectus, seu in propositione mentali probabiliter ponitur modus quidam conceptus ad unitatem præsentabilem reducens, et distincto modo representans, quam simplices primæ operationis conceptus.

Denique, quod præter qualitates primas ad mediocritatem temperatas, dentur aliæ qualitates, quæ sunt propriæ mixtorum, non quidem tolles primas, sed supponentes, et eis ut instrumentis utentes, manifestum est in exemplis adductis de virtutibus occultis et potentiis vitalibus, quæ licet ad constitutionem organi, et exercitium suum exigant calorem, aliasque qualitates, tamen illæ potentæ sunt distinctæ a calore et frigore, et similibus, utpote cum sint vitales potentæ, et actiones et habeant vitales a calore, et aliis qualitatibus distinctas, licet per illas tanquam per instrumenta ministratas, ut latius probabitur in lib. de Anima, quæstione secunda et tertia.

Quod si dicas: Nam sanitas et morbi, aliæque similia quæ resultant ex convenienti dispositione primarum qualitatum, sunt qualitates superadditæ primis, ergo similiter in mixto erit qualitas superaddita illa, quæ proportionat et ad temperamentum reducit primas qualitates, respondetur quod sanitas, ægritudo et pulchritudo, et similia sunt qualitates distinctæ resultantes ex debita vel indebita proportione humorum, quia non solum faciunt ipsam mixturam primarum qualitatum moderando illas, ad hoc enim solum non requirebatur distincta qualitas, sed quia ultra illam mixturam qualitatum, convenienter, vel disconvenienter disponunt subjectum in ordine ad conservandum vel corrumpebatur ipsam vitam, vel proportionem debitam partium, vel humorum: aliud est autem misceri qualitates in unam temperaturam et moderationem, aliud convenienter, vel disconvenienter disponi in ordine ad subjectum, non solum secundum qualitates primas, sed etiam secundum vitales. Et hujus signum est, quia istæ dispositiones sanitatis

et ægritudinis non inveniuntur in omnibus mixtis, in quibus tamen inveniuntur mixtura qualitatum, sed solum in animalibus.

ARTICULUS II.

Quid sit temperamentum æqualitatis, et ad pondus, et an sit dabile?

Temperamentum in mixtis inventum dupliciter sumi potest; uno modo pro temperamento secundum proportionem, alio modo pro temperamento omnino æquali. Primum vocari solet temperamentum secundum iustitiam, seu secundum debitum, seu exigentiam subjecti, quia tale est quale exigit proportio subjecti. Secundum vocari solet temperamentum ad pondus, quia videlicet qualitates ita in æquilibrio miscentur, ut neutra excedat aliam, sed omnes in eodem gradu et pondere concurrant. Et ideo uno tantummodo reperiri potest, quia in indivisibili consistit. Primum vero multis modis reperiri potest juxta diversam subjecti exigentiam et naturam. Unde diversis nominibus solet nominari, aliquando enim dicitur temperamentum difforme simplex, scilicet quando una tantum qualitas prædominatur, reliquæ autem ad æqualitatem redactæ sunt: aliquando vero difforme compositum, scilicet quando duæ qualitates prædominantur, et reliquæ in gradu æquali conveniunt; et in his potest esse magis et minus secundum infinitas combinationes, quia infinitis modis contingit variari temperamenta, sicut et figuræ.

Dari ergo temperamentum proportionale et juxta exigentiam et debitum cujusvisque subjecti certum est, quia multa mixta inveniuntur in statu sibi perfecto, et connaturali, atque adeo tunc ei convenit temperamentum sibi connaturale

et debitum. Difficultas est, an detur temperamentum in omnimoda æqualitate seu æquilibrio et ad pondus, tum in qualitatibus primis, tum in qualitatibus motivis secundum locum, ut in gravitate et levitate. Nam ex una parte non videtur repugnare, quod ipsa miscibilia, seu qualitates sic refrangantur, quod tantum maneat de una quantum de alia, v. g. quod calor diminuatur ut quatuor, et frigus maneat etiam ut quatuor, aut de quolibet maneat gradus ut duo. In hoc enim nihil apparet repugnantie præsertim, quia hoc non repugnat ex parte subjecti, cum subjectum sit capax utriusque qualitatis contrarie in gradu temperato et remisso, neque ex parte agentis, quia si in aliquo corpore, v. g. dominatur calor et humiditas, deinde ab aliquo sicco et frigido agatur in illud, ita ut paulatim remittatur de calido et humido, et paulatim etiam crescat frigus et siccitas, debet necessario deveniri ad unum punctum in quo omnia sint æqualia, alioquin non possent transire ad majorem siccitatem, et frigiditatem, nisi prius perveniendo ad æqualitatem, ergo saltem pro aliquo tempore possibile est temperamentum ad pondus. Confirmatur, quia tactus in homine est perfectissimus, ut docet Aristoteles II de partibus animal. c. XVI, et D. Thomas I p. q. xci, a. III ad I, sed tactus solum sentit excellentiam tangibilem, ut dicit Aristoteles de anima, text. cxviii, id enim sentit, in quo vincitur ejus proportio, et temperatura, ergo oportet, quod tale sensorium habeat æqualitatem illarum qualitatum ad pondus, nam si aliqua qualitas excederet in ea, non sentiretur excellentia talis qualitatis. Similiter temperamentum ad pondus est omnium perfectissimum, quia perfectissime distat ab extremis, scilicet a qualitatibus summe

intensis: ergo debetur alicui perfectissimo mixto, quæ est homo, præsertim in suo perfectissimo statu, sicut fuit in statu innocentie, vel erit in statu gloriæ, vel fuit in Christo Domino, licet in rei veritate non secundum omnes partes conveniat animali seu viventi, quia partes aliæ sunt heterogeneæ, et diversam temperiem, atque mixturam postulant. Confirmatur auctoritati D. Thomæ, qui I p. q. xci, art. I in corpore et ad 3, docet, quod in homine est maxima æqualitas complexionis, et elongatio a contrariis: ergo est temperamentum æqualitatis ad pondus, quia hoc est maximæ æqualitatis.

Nihilominus dicendum est: Quod licet ex parte ipsius mixti non repugnet habere aliquod temperamentum ad pondus, repugnat tamen ex parte egentium naturalium et ex parte modi agendi, quia semper agunt secundum aliquam qualitatem prædominantem, et multo magis id repugnat in viventibus, præsertim secundum omnes partes quæ postulant diversa temperamenta. Plures sequuntur hanc sententiam, qui videri possunt in *Cursu Carmelitano*, disp. XII, q. I, et *Bannez*, libr. II, c. VII, q. I. Et videtur esse manifeste D. Thomas in III, dist. VI, q. I ad 4, ubi inquit: « Quod impossibile est quod complexio perveniat ad tantam æqualitatem, quin alterum contrariorum prædominetur, quia alias non fieret mixtionis unum ageret in alterum dominans ad medium reducendo, altero resistente, et præcipue hoc oportet in corpore humano, quod calor operetur propter operationes animæ quæ indigent calore, ut instrumento, ut dicitur in II de Anima. » Ratio autem est, quia licet elementa concurrant ad mixtum præbendo illi materiam unde fiat, tamen etiam aliquod illorum debet esse activius, et prædo-

minari efficienter in alterum, semper enim actio est a proportione majoris inæqualitatis, ergo oportet quod illud quod est fortius, etiam vehementius imprimat suas qualitates, quia ex fortiori causa sequitur fortior et major effectus, et sic non erunt omnes qualitates æquales ad pondus hoc ipso quoad agendum requiritur excessus agentis super alia. Nec potest hoc temperari dicendo, quod elementa magis activa possunt esse minoris quantitatatis, et densitatis, ea vero quæ minus activa sunt esse magis densa, et ita quod uni deest de intensione et activitate, recompensatur in alio per densitatem, sicut ad æqualitatem ponderis concurrunt. Sed contra hoc est, quia hoc tunc posito adhuc impeditur actio, quæ semper est a proportione majoris inæqualitatis: ergo si ad hoc, quod resultat æqualitas temperamenti ad pondus, supponitur æqualitas agendi in concurrentibus, et agentibus, sive hoc fiat per illam recompensationem sive non, tollitur actio, nec enim intelligendum est, quod unum ex miscibilibus se habeat pure passive, et aliud active, sed utrumque active, et contrarie concurrat, et destruendo alterum. ergo si supponuntur qualitates ad pondus libratae in effectibus, et in agentibus, quocumque modo id fuerit, impediunt se in agendo, sive propter æqualitatem intrinsecam, sive recompensatam in ipsis qualitatibus extrinsece.

Difficilius est, si dicatur posse fieri mixtum non per actionem ipsorum miscibilium inter se, sicut quando est vera mixtio, sed ab aliquo tertio, verbi gratia, a cælo vel alia causa universali quæ efficaciam habeat temperandi ad pondus omnes qualitates elementorum ad mixtionem concurrentium. Nihilominus etiam in hoc currit ratio facta, quia cælum non efficit mixtum,

nisi ipsa elementa adjuvando, et mediantibus qualitatibus salium elementorum, quæ in mixtis relucunt, ergo oportet, quod aliqua qualitas elementis sit vincens, et prædominans, alias non resullaret actio. Et ratio hujus est, quia cælum non producit mixtum, nisi interveniente motu et alteratione, quia est primum alterans, et consequenter ita imprimi in elementa quod movet eorum qualitates, ut aliterentur et aliterent, faciantque veram mixtionem, ergo eodem modo requiritur, quod una qualitas superet, et dominetur aliis, ut possit agere in illa etiam præsupposito motu cæli eas alterante, ergo non possunt, ita æqualiter temperari ad pondus, quod una qualitas maneat omnino æqualis alteri. Solum ergo poterit a Deo produci ista æqualitas ad pondus, faciendam unum mixtum sine aliqua alteratione præcedente, et muta reatione miscibilium.

Secunda vero pars de viventibus manifesta est, quia partes heterogeneæ diversum exigunt temperamentum, sicut diversus gradus caloris debet esse in corde ad generandos spiritus, quam in manu vel pede ad movendum, et ossa sunt sicciora, et duriora, quam aliæ partes, ergo non possunt esse æqualiter temperare ad pondus, essent enim homogeneæ. Neque dici potest, quod si una pars excedit in calore, alia excedit in frigore, et sic recompen-sando unam cum alia totum vivens redditur æqualis temperamenti. Nam contra est, quia hoc non est ponere temperamentum ad æqualitatem in quolibet membro, sed quodlibet esse inæquale alteri, reddi autem ipsum totum æquale secundum proportionem; præterquam quod calor semper debet vincere in animali, quia est principale instrumentum vitalium actionum. Si vero dicatur, quod licet diversæ partes animalium

diversum habeant temperamentum, tamen sensus tactus, qui per totum corpus est dispersus, habet temperamentum ad pondus, contra est, quia actus non consistit in indivisibili temperamento, cum in quibusdam partibus efficacior sit, et vividior, quam in aliis, ut in extremitatibus digitorum, et consequenter in aliquibus habeat aliquam qualitatem magis prædominantem, et minus ad æqualitatem redactam, quam in aliis. Præterquam quod sensus tactus non reddit totum animal temperatum ad pondus, cum multæ qualitates restent dissimiliter temperamenti et diversorum qualitatum, in quibus habent aliquem excessum, sicut in corde debet esse major calor, quam in aliis partibus; unde quod in sensu tactus temperentur ad æqualitatem, non facit quod absolute illa partes sint redactæ ad pondus, sed secundum quid, id est, ut exigatur ad sensum tactus.

Quod vero addimus, non dari etiam qualitatem ad pondus in virtutibus motivis, eodem fere nititur fundamento, quia si daretur æqualitas ad pondus in virtutibus localiter motivis, istud corpus non posset moveri ad aliquem locum naturalem ex propriis principiis, et si non esset corpus naturale, imo non haberet determinatum locum in universo, quia sic esset in aliquo corpore æqualis levitas et gravitas ad pondus, tantum ageret una quantum alia, et sic si gravitas traheret deorsum, impediretur a levitate movente sursum. Unde nulla ageret, quia a porportionem omnimodæ æqualitatis non datur actio, et ita non haberet locum determinatum, omnia enim loca gravium et levium sunt sursum vel deorsum, neutrum autem tali corpori competeret, impedirentibus se gravitate et levitate. Nec potest dari locus medius inter-

aerem et aquam, v. g. quia cum inter ista duo non mediet aliquis locus in universo, sed sint sibi immediata, manifestum est quod in universo non datur naturaliter locus pro aliquo corpore, quod in æquilibrio esset grave et leve. Quod si a Deo fieret, vel non deberetur sibi locus naturalis in universo, sed æque bene esset ubicunque poneretur, sicut si aliqua pars cæli poneretur in hoc mundo inferiori, vel pertinet reductive ad duplex elementum, scilicet aquæ et aeris, et in quolibet inveniri posset, sicut animalia quæ vivunt in terra, et in mari. Si autem dicatur, quod posset præponderare in illo corpore gravitas habendo majorem densitatem vel levitas habendo plus caloris, qui activior est, licet in intensione essent pares, contra est, quia levitas petit raritatem, si oritur, a calore partes ipsas resolvit. Unde corpora magis spissa levia non sunt, et aer pissatus minus levis redditur, ergo illa raritas impediret illam densitatem stante æqualitate levitatis, et gravitatis et similiter calor, qui est causa levitatis mitigaret frigus, qui est causa gravitatis. Et licet sit activior frigore, id erit in genere alterandi, non in genere localiter movendi, ergo ipsa æqualitas gravitatis et levitatis, si est ad pondus, etiam concomitanter habet æqualitatem in aliis ad eas concurrentibus.

Ad primum a principio respondetur, repugnare quod qualitates illæ, ita refrangantur ad æqualitatem, propter modum naturalem agendi unius in alteram per mutuam actionem, et reactionem quæ necessario supponit aliquam ex illis qualitatibus prædominari. Et sic non repugnat ex parte subjecti recipere illas qualitates in æquilibrio si dentur, sed ex parte modi agendi naturalium agentium. Ad instantiam po-

sitam de repugnantia, respondetur quod in illo casu si pervenitur ad æqualitatem qualitatum per modum transeuntis, in nullo puncto cessabit actio, sicut in puncto reflexionis datur quies: sed si immediate post detur actio et motus, necessaria aliqua qualitas prædominabit, et non erunt ad pondus. Quod si instetur, quod potest esse quod qualitates illæ sint æquales in intensione, et gradibus, licet dissimiles in activitate, plus enim agent quatuor gradus caloris, quam quatuor humiditatis, respondetur quod hoc ipso, quod excedit una aliam in activitate, agit in illam, et resolvet, sique reduct ad minorationem, et sic nunquam manebit temperamentum in illa æqualitate graduum, nisi totaliter cesset actio, quod quidem pro aliquo puncto, et quasi per modum transeuntis intelligi potest, sed permanenter per modum temperamenti dari non potest, cum actio alterativa id non permittat.

Ad confirmationem respondetur, tactus requirere proportionem non quidem æqualem ad pondus et quasi mathematicam, sed physicam, et secundum aliquam latitudinem, cum videamus in quibusdam partibus esse tactum vivaciorem, quam in aliis, et in quibusdam animalibus plus, in aliis minus, quod non esset si ad sensum tactus exigetur mathematica, et indivisibilis qualitatibus proportio. Quod vero non sentiat, nisi excellentia tangibilium, verum est, sed ad hoc sufficit quod excedat illam proportionem, quam habemus in tactu, et sic argumentum convincit non omnes qualitates sentiri per tactum, sed tantum quæ excedunt illam proportionem tactus, quæ non est æqualitas ad pondus, sed secundum proportionem et excessum proportionis illius est qui sentitur. Nec Philosophus in illo loco de Anima dixit requiri

omnimodam medietatem, et æqualitatem ad tactum, sed sufficit proportionalis, et sic dixit, veluti medietate quæ ad am existente, ubi particula *veluti* diminutiva est, et a mathematico rigore temperans. Ad id vero quod additur, quod æqualitas ad pondus est perfectissima, respondetur quod est perfectissima quasi mathematice, et quantitativo considerata, the sed non physice, et in ordine ad finem alterationis, et motus, quia semper requirit qualitatem activam prædominantem, et sic perfectissimum temperamentum judicandum est, non ex perfectissima æqualitate, sed ex perfectissima convenientia ad finem mixti, qui est ejus operatio, et motus. Ad secundam confirmationem respondetur, quod D. Thomas affirmat in homine esse maxime æqualitatem complexionis non æqualitatem mathematicam, sed physicam, ut dictum est, et comparative ad alia animalia.

QUÆSTIO XII.

DE REPRODUCTIONE REI CORRUPTÆ.

ARTICULUS I.

Utrum repugnet rem corruptam iterum reproduci?

Duæ extramæ sententiæ circa hoc inveniuntur. Prima fuit quorundam antiquorum, qui dicebant post determinata tempora redire easdem omnino res, quæ jam desiderant, quod Platoni plures attribuunt, ut videri potest apud S. Augustinum XII de civitat. capit. XIII. Ex Scholasticis autem non defuerunt, qui censeant non esse omnino impossibile redire aliquid per naturam, quod

fuerat corruptum, licet non omnia, quod probabile reputat Scotus in IV, distinction. XLIII, quæstion. III, et alii. Secunda opinio fuit in alio extremo, quod nec per potentiam absolutam Dei potest reparari ad aliquid quod totaliter fuerat corruptum. Et dicunt totaliter corruptum ad excipiendum hominem, qui quando moritur, non totaliter corrumpitur, sed manet ejus anima, et corpus, et solum unio dissolvitur. Ita Durandus in IV, distinction. XLIII, quæstion. III, et alii quos citant Conimbricenses I de generatione, capite undecimo, quæstione secunda, articulo primo.

Similiter circa res successivas, quidam existimant posse divinitus reproduci eundem numero motum, et tempus, ut cum aliquibus sequuntur Conimbricenses citati quæstione tertia, articulo secundo. Alii communiore sententia oppositum tenent ut Mag. Bannez hic quæstione ultima, Rubio, Sotus, Ferrariensis et alii, quos citant, et sequuntur Carmelitani disputat. XIII, quæstion. II.

DICO PRIMO: Quæcunque res permansens semel corrupta, non potest naturaliter eadem numero redire, potest tamen supernaturaliter. De hoc secundo non est tanta difficultas, et potest videri D. Thomas quodlib. IV, articulo. V et IV contra Gentil. capit. LXXXI. Nam de homine est articulus fidei, quod idem numero resurget, et eadem ratio est de reliquis, etiamsi totaliter sint corrupta, tum quia in homine omnia accidentia corporalia totaliter pereunt, a quibus tamen dependet individuatio hominis, et ideo redire debent; tum quia si redit idem totum quod perierat, cur non poterit redire pars quæ perit, verbi gratia, forma corruptibilis? Tum quia etiam si res omnino annihilatur, nulla potest afferri implicatio, cur repugnet a Deo reproduci, siquidem reali-

qua annihilata neque potentia Dei est diminuta, neque actio ejus immutata, aut transacta, sicut actio quæ est motus in creatura. Quod vero ipse effectus sit annihilatus, non ponit illum in statu difficiliore, ut reproducat, quam antea erat ut produceretur, quando erat nihil, ergo non est aliqua implicatio in reproductione respectu potentiæ Divinæ, licet sit respectu potentiæ creatæ, quæ agit per actionem limitatam, et per motum transactum, quæ redire non potest, et ideo neque effectus idem numero, ut statim dicemus.

Primo vero pars conclusionis etiam est communis sententia quam tenet S. Thomas locis supra citatis. Et sumitur ex Aristotele in capite de oppositis, ubi inquit: « Quod a privatione ad habitum non datur regressus, » et V Physicorum, text. XXXVII, inquit: « Non posse redire eandem numero sanitatem. » Sequuntur communiter auctores qui videri possunt in Cursu Carmelitano hic disputation. XIII, quæstion. I, et apud Conimbricenses quæst. prima, articulo tertio. Aliqui existimant hoc fieri non posse, quia determinatio causæ ad hunc singularem effectum potius, quam ad alium pertinet ad causam primam, quæ indifferentiam causæ secundæ erga singulares actiones, et effectus tollit, ac determinat. Et quia postquam Deus determinavit ad hanc actionem numero, non amplius ad eam determinat, ideo non amplius redit ista actio numero, et consequenter neque iste effectus numero, quia dependet a tali numero actione. Sed restat istis Auctoribus ostendere, an illa denegatio determinationis Divinæ sit indebita causis secundis ex principiis naturæ earum, vel ex sola Dei voluntate. Si hoc secundum, ergo ex sola natura rei non repugnat idem numero redire, quod est incidere in opinionem

Scoti, siquidem ad solam Dei voluntatem reducitur, quod denegetur talis concursus. Si primum, restat ostendere ea quoniam principio naturæ sit indebita talis determinatio semel data.

Quapropter convenimus cum hac sententia (in hoc enim est sententia communis) quod ut aliquid semel corruptum redeat idem numero, requiritur quod redeat etiam eadem numero actio, quæ illam produxit, siquidem singularitas, et unitas rei in facto esse, quod fit in rerum natura, dependet a singularitate, et unitate actionis, actio enim importat rem ipsam fieri, et tendentiam ad esse, unde si fieri est diversum, non potest factum esse, et terminus esse idem, nisi actio diversa talis eminentiæ sit, quod ex omni parte contineat totum quod est in altera actione etiam individualiter, quod solum invenitur in actione Divina respectu creatæ. Et hac ratione probavimus in quæstione duodecima, Physicorum, non posse eundem effectum procedere a duplici causa totali creatæ, quia nec potest eadem actio emanare a duplici causa creatæ, nec actio unius totaliter, et omni modo continere actionem alterius, etiam quoad individuationem, propter limitationem actionis singularis creatæ. Atque ita quod redeat eadem actio numero, a qua dependet unitas singularis istius effectus in suo fieri, seu quotiescunque fit vel est, quia redit eadem actio formalis creatæ, per quam primo effecta est, vel quia redit eadem actio eminentialiter, id est, illa actio quæ eminenter continet totam actionem qua res illa facta est, etiam in quantum singularis est. Et hoc dicemus non posse inveniri in aliqua actione creatæ, sed solum in Divina, quia non potest aliqua actio creatæ cum limitata sit continere omnia principia individuantia alterius actionis, scilicet

eandem materiam sub eadem signatione, accidentibus, ac tempore, a quibus omnibus dependet individuatione actionis, et consequenter effectus ejus ut producti, quæ tamen omnia subsunt actioni Divinæ, quia unica actione tendit in omnes effectus, non vero pro quolibet effectu habet suam distinctam actionem; et ita quia etiam cessante effectu non cessat actio Dei, eo quod etiam antequam effectus producantur in tempore, erat actio Dei æterna, quia non distinguitur ab ejus substantia, ideo potest Deus id quod desiit reproducere, quia semper manet eadem actio Dei, qua produxit. Et hæc ratio S. Thomæ in II, distinction. I, quæstion. I, articulo IV ad 3, ubi inquit: « Quod Deus non habet operationem determinatam ad aliquem effectum, imo una sola operatione potest omnes effectus quos vult producere, unde eundem effectum specie quem natura producit, potest Deus sine natura operante facere. » At vero quod actio creata formalis, quæ præterit redeat eadem numero, fieri non potest, non solum quia Deus non vult præbere eundem numero concursum, quem antea præbuit, sed quia illa actio, quæ præterit, non potest eadem numero redire nisi redeat idem numero tempus, seu motus a cujus continuitate, et unitate dependet unitas illius actionis, quæ desiit esse, et ipsa desitione discontinuata est. Non potest autem idem motus, et idem tempus numero postquam præterit redire, sive sit tempus continuum, sive discretum, aut spirituale, ut sequenti conclusionem dicemus, a qua dependet veritas istius.

DICO SECUNDO: Neque per potentiam absolutam potest res successiva semel transacta iterum reproduci, et idem est de quibuscunque actionibus, quæ fiunt, aut dependent ab aliquo motu. Hæc sententia est

expressa D. Thomæ quodlibet IV, articulo V, et communiter sequuntur Auctores supra relati. Et præcipuum fundamentum sumitur ex doctrina D. Thomæ citato loco, quia si res successiva semel transacta reproducatur, erit et non erit idem numero et correspondebit eidem tempore imaginario, et non correspondebit, habebit prius et posterius respectu ejusdem, et denique erit successivum fluens et non fluens, sed permanens. Quæ omnia manifeste implicant. Quod autem sequantur probatur, quia si motus hesternus hodie reproducitur, ergo est idem numero qui fuit heri, et qui fuit hodie, vel ergo est unum per continuitatem, vel per identitatem. Non per continuitatem, quia motus hesternus, et hodiernus interrupti sunt per cessationem talis motus, ut supponitur, siquidem jam ille motus transiit, et cessavit. Non per identitatem, quia identitas magis exigit unitatem, et magis opponitur interruptioni, quam continuitas, ergo si interrumpitur, et dividitur motus, non poterit esse idem numero, sed interrumpitur per intermedium quietem, vel cessationem, ergo implicat, quod sit unum per identitatem, qui transiit heri, et qui hodie reproducitur, unum enim, et divisum, seu interruptum contradictorie opponuntur, motus autem et tempus cessatione interrumpuntur, et dividuntur, sicut superficies quantitatis interposito aliquo corpore medio dividitur, et non remanet una, seu indivisa.

Nec obstat dicere, quod habeat eandem partes motus hodie, et heri. Nam contra est, quia habendo eandem partes, simul habet divisionem et interruptionem in illis, quia illæ partes transierunt, et interruptæ sunt cessatione intermedia, et tamen per reproductionem fit unum, et idem quod est non esse interruptum,

sed indivisum, ipsa enim interruptio facit divisionem, seu potius est divisio in successione.

Secunda, et tertia implicatio probatur, quia si tempus præteritum, verbi gratia, hora immediate postquam est præterita, reproducatur vel sic reproducta faceret majus tempus, vel omnino idem. Si omnino idem, ergo esset permanens, et non fluens, et sic non corresponderet diverso tempori imaginario, quod repugnat, et est contra ipsam rationem temporis, cujus essentia consistit in hoc, quod positive faciat id quod tempus imaginarium negative, si autem tempore imaginario transeunte, tempus positum non transit, sed est idem numero hora præterita et quæ modo est, ergo manet res permanens, et non successiva, quod est contra essentiam temporis. Et hoc patet, quia tempus non fluit, nisi desinente una parte, et incipiente alia, componitur enim ex futuro præterito, et præsentem, si autem reproducatur idem tempus præteritum, non constaret ex præterito, et præsentem, sed solum ex præsentem, præteritum enim fit præsens, et sic non fluere per desitionem unius partis, et accessionem alterius, sed stare in eodem. Quare identitas temporis reproducta contradicit successionem, et fluxui temporis, atque adeo ejus essentia, et quidditati. Si autem tempus hesternum, seu hora immediate præterita reproducta faceret majus, et superadderetur ad præteritam, ergo jam non idem tempus, quia idem respectu ejusdem, non facit majus, et sic erit idem tempus, et non idem. Et præsertim, quia idem tempus positivum non potest correspondere durationi imaginariæ hesternæ, et hodiernæ, quia si responderet utrique, faceret additionem, quia aliquid majus posset mensurari per illud tempus sic correspondens utrique, quam si uni

tantum durationi responderet. Si autem utrique non responderet, non erit idem tempus heri præteritum, et hodie reproductum. Nec valet dicere, quod tempus verum, et positivum potest coexistere diversis partibus temporis imaginarii, eo quod hæc coexistentia non est per aliquem realem modum, sed per comparisonem intellectus: quod non currit in corpore posito in duplici loco adæquato, quia debet existere per diversa ubi, et per diversas præsentias, quibus in spatio ponitur. Contra enim est, quia sine ista coexistentia temporis, fiat per modum superadditum sive non, tamen constat quod duratio positiva, quæ correspondet tanto tempori imaginario, non potest fundare correspondentiam alteri tempori imaginario, quia idem non potest esse distans a se, et additum sibi, tempus autem imaginarium hodie, et heri est distans negative, ergo non potest sine distantia positiva repleri, sicut nec distantia localis sine novo corpore, ergo tempus positivum quod replevit tempus imaginarium hesternum, non potest replere hodiernum, sine distantia positiva sui, sicut tempus imaginarium distans est; distantia autem positiva cum identitate omnimodæ implicat. Si inquiras de tempore Angelico an possit a Deo reproduci cum a motu non dependeat, responderetur quod licet non dependeat a motu corporeo, includit tamen prius et posterius in actibus, licet quilibet actus in se sit indivisibilis, ideoque necessario exigit componi ex transitu unius, et adventu alterius; hoc autem destruit, idem reproducitur, sicque eadem ratio currit, ac de tempore successivo non discreto.

Solvuntur argumenta.

Contra primam conclusionem argumentorum, quia tota ratio propi-

ter quam diximus non posse idem numero reparari per naturam, est quia non potest eadem numero actio redire semel extincta. Contra quod fit instantia. Prima: Quia non repugnat per diversam actionem conservari idem numero effectus, qui per aliam factus est, sicut calor factus per hunc ignem potest conservari per alium, et per eundem motum cœli continuum conservatur hodie idem homo, vel lapis qui heri conservabatur, et tamen pars motus cœli quæ est hodie, non fuit heri, ergo non repugnat diversas actiones, vel diversas partes actionis eundem effectum numero attingi, et consequenter reproduci, si destruat secundam, quia si ista ratio aliquid probat, etiam probaret Deum non posse idem numero reparare, eo quod actio Dei, ut passive immutans, etiam transit, verbi gratia, actio qua factus est Adam, vel actio qua infusa est gratia jam perdita, et quicumque concursus Dei semel datus, statim transit, ergo æque probat illa ratio de causis naturalibus quod non possint idem numero reproducere, atque de Deo. Confirmatur, quia stante eodem efficiente, et eadem numero materia, et quantitate aliisque accidentibus, manent eadem principia individuante, ergo poterit idem individuum reproduci, nam quod sit diversum tempus non refert quia tempus non est principium individuans intrinsecum, sed extrinsecum. Nec desunt aliqua exempla id suadentia, ut cum ex una aqua plures fiunt, et iterum congregantur, idem totum fit quod antea erat, et cum auricula, vel nasus præcisus unitor iterum animali, manet eadem pars viva quæ ante, ergo idem numero reparari potest.

Respondetur ad primam instantiam, quod idem effectus numero potest a diversis numero actionibus

conservari conservatione extrinseca non intrinseca. Vocamus conservationem extrinsecam, quæ fit per remotionem contrariorum, et applicationem convenientium extrinsecorum: intrinsecam vero, quæ fit per effluxum ab aliqua causa, sicut lux conservatur a luminoso, calor vero conservatur fovendo illum, et applicando materiam convenientem, et removendo contraria. Id ergo quod conservatur per effluxum ab aliqua causa, si mutetur actio influens, non manebit idem numero effectus, quia est eadem ratio de ista actione sic continuante, atque de prima producente. Si vero conservatio sumatur secundum extrinsecam, potest conservari idem numero effectus per diversam actionem, quia per illam non procedit effectus, neque dimanat a causa, sed solum ea quæ extrinseca sunt illi applicantur, vel ab ea remouentur, quod non variat entitatem individuum; si autem res semel perit, ut reproducatur non sufficit causa conservans per extrinseca, sed per influxum dans esse de novo. Quod vero eadem actio continuata conservet eandem rem numero, cum tamen actio illa habeat diversas partes, ideo est quia etiam res conservata habet duracionem unam continuative, et secundum diversas partes non indivisibiliter unam.

Ad secundam instantiam respondetur, quod actio Dei passive sumpta, et concursus ad extra qua obiectatur in creatura, perit pereunte effectu, sed quia restat actio quæ se tenet ex parte Dei, in qua continetur eminenter res illa, quæ perit, et concursus quo facta est, et omnis alia actio causæ creatæ, etiam quoad individuationem, ideo potest eundem effectum numero causæ creatæ se solo producere, et etiam reproducere, quod causa creata non potest.

Ad confirmationem respondetur, quod ex eodem agente, et materia sub diversis circumstantiis præsertim temporis, non potest produci idem effectus numero, licet enim tempus sit extrinsecum ipsi individuo in facto esse, non tamen ipsi individuo in fieri, et actioni qua fit et producitur, quatenus fit per actionem quæ est mutatio, tempus autem fundatur in motu, seu mutatione, et secundum unitatem, vel discontinuitatem motus, datur unitas, et discontinuatio temporis. Et ita cum in præsentem agatur de reproductione ejusdem individui, quod pertinet ad fieri, et ad actionem, optime ex diversitate temporis colligitur diversa actio creata, seu mutatio, ex diversa autem actione diversas effectus producti.

Ad exempla autem quæ afferuntur respondetur, quod in illa divisione aquæ, si redit idem individuum, ideo est quia mansit tota entitas partium ejus sub diversa terminatione, unde potest iterum conjungi, et fieri individuum entitative, sed non terminative, sub diversa enim terminatione, seu modo quantitatis ponitur, et ita terminatio quantitatis penes diversas partes semel amissa, non redit, entitas autem modo divisa, et iterum conjuncta redit, quia simpliciter non perierat manentibus partibus ejus divisis, et solum variatur terminatio, et unio partium quæ non variat essentialiter individuum. Sed melius dicitur, diversum individuum aquæ fieri, quando iterum conjunguntur partes illæ diversæ, præsertim si in partes notabiles totaliter sit divisum, ita ut prior individuatō substantialis amissa fuerit, hæc enim reparari non potest, si autem major pars integra, et solum parva particula divisæ sunt, et iterum unitæ, currit prima solutio. In secundo autem exemplo, non amitti-

tur individuatō totius, eo quod solum modica quædam pars fuit abscissa, et ideo non mirum quod maneat idem individuum, non tamen manet eadem pars, quæ de novo unitor in ratione partis, et terminationis, sed est nova auricula, vel nasus si omnino præcisus fuerat, quia tunc facta præcisione non mansit illa particula informata anima, nec sub eadem quantitate. Unde si de novo informatur naturaliter, nova pars facta est. Secus si supernaturaliter restitueretur, ut cum Dominus restituit auriculam Malcho, tunc enim id fit per actionem Divinam, quæ continet eundem numero effectum qui amissus fuerat, quoad omnia, quod non continet agens naturale ut dictum est.

Secundo arguitur contra secundam conclusionem: Quia non minus in potentia Dei continetur eadem actio, et motus successivus, quo aliqua res fuit producta, quam res ipsa, quæ fuit producta, et iterum corrupta, siquidem utrumque est effectus Dei, et ab eo participatur, ergo si res semel facta, et corrupta reproduci potest, etiam actio, et motus successivus qui præterierat. Confirmatur, quia potest Deus actionem instantaneam præteritam reproducere, verbi gratia, illuminationem, quia hæc cum instantanea sit non dependet a successione temporis magis quam res ipsa permanens, ergo similiter non repugnabit actionem successivam jam præteritam reproducere, nec enim videtur esse dispar ratio. Confirmatur secundo, quia si motus non potest reproduci, maxime propter dependentiam a tempore, hæc autem dependentia, vel est a tempore reali, vel ab imaginario. Si a reali est potest principium, quia hoc tempus essentialiter est ipsemet motus, et sic repugnare reproductionem motus propter tempus, est repugnare reproduci mo-

tum propter motum. Si ab imaginario, præterquam quod hoc tempus, est aliquid fictum, a quo non pendet per se ens reale, etiam adhuc instatur, quia sicut albedo quæ intrinsece individuatur ab hoc subiecto, potest manere separata ab illo retinendo ordinem ad illud, ita non repugnabit manere hoc tempus reale, et verum in alio tempore imaginario, cum ordine tamen ad imaginarium præteritum.

Respondetur Deum continere illam actionem, et motum in sua omnipotentia juxta modum, et naturam ejus, id est, ut dependentem intrinsece in sui unitate a continuitate temporis, quam dependentiam non habet unitas rei permanentis, et ideo ista reproduci potest eadem numero non prima. Instabis: Ergo aliquid est redditum impossibile omnipotentiae Dei, et cum omnipotentia requirat necessario possibilitatem cujuscunque creaturæ, reddita una impossibili, mutaretur tota potentia Dei. Consequentia patet, quia iste motus, et ista actio erat possibilis produci, illa vero transiente jam non est amplius possibilis, ergo redditur illa creatura impossibilis. Respondetur nihil esse immutatum de omnipotentia Dei, nec de possibilitate creaturæ, quia ille motus numero, sic erat possibilis pro illo tempore, et impossibilis pro aliis postquam transivit, et ita eodem modo se habet nunc, sicut antea, nec novam impossibilitatem acquirit, sed nunc est possibilis pro illo tempore quo fuit, et impossibilis pro alio, quod etiam habuit ab initio. Quod non currit in re permanenti, quæ est terminus illius motus, et a quo sumit speciem, motus enim sumit speciem ab illo, cum quadam dependentia ab unitate temporis in suo fieri, quod non habet ipse terminus in facto esse.

Ad primam confirmationem res-

pondetur, actionem instantaneam dependere ab instanti temporis, sicut actionem successivam a successione, et ideo reproduci non posse in alio instanti: actiones autem immanentes si qualitates sunt, poterunt sicut aliæ qualitates reproduci a Deo non vitali modo, sed ut quædam entitates sunt; modo enim vitali dicunt essentialiter ordinem ad potentiam creatam vitalem, a causa autem creata nullus effectus potest reproduci. Si vero actiones sunt, et non qualitates, eodem modo loquendum est de illis, ac de aliis actionibus instantaneis.

Ad secundam confirmationem respondetur, motum dependere non solum a tempore positivo, quod in re motus quidam est, sed connotare essentialiter tempus imaginarium, ut correspondens ipsi tempori positivo, sicut locus positivus correspondet, et replet locum imaginarium. Et licet tempus imaginarium sit quædam negatio, quæ non se habet ut causa a qua dependeat ens positivum, potest tamen se habere ut aliquid essentialiter requisitum, sine quo non invenitur, sicut sine negatione leonis non invenitur homo, et sine obscuritate non invenitur fides, et sic de multis aliis, a quibus tamen negationibus non dependent ut a causis. Et ad ultimam instantiam respondetur, non posse salvari tempus positivum sine correspondentia de facto ad imaginarium, et cum sola aptitudinali, eo quod de essentiali ratione temporis est, quod sit ens actu successivum, et fluens, non vero successivum in potentia, et aptitudine; unde actu debet habere partes distantes, et succedentes: ergo et actu correspondentes distantia durationis imaginariæ: seu replentes illam, sicut locus positivus, imaginarium. At vero accidens essentialiter non est inherens actu, sed aptitudine, ideoque

salvatur ejus individuatio per ordinem ad subjectum, non per actualem correspondentiam, quæ fit per conjunctionem ad illud.

ARTICULUS II.

Utrum omnia corruptibilia habeant determinatam periodum durationis a natura?

Loquimur de termino naturaliter imposito durationi corruptibilium juxta intrinsecam dispositionem, et temperamentum, nam respectu causæ violentæ et extrinsecæ, a qua aliquid corrumpi potest, non potest certus terminus designari, quia se habet per accidens, et fortuito.

RESPONDEO: Ergo omnia corruptibilia habere ad intrinseco determinatum terminum suæ durationis eo modo quo corruptibilia sunt, non tamen omnia eundem habent terminum. Ita sumitur ex Aristotele in præsentis libro, capit. x, text. LVII, et ibi communiter interpretés, ut Magist. Bannez, Comibricenses et alii. Et videri etiam potest D. Thomas in II, distinction. XIX, quæstion. I, articulo IV. Dixi: *Eo modo quo corruptibilia sunt*, propter elementa, quæ per partes corrumpi possunt, sed non integrum elementum. Imponitur autem rebus terminus durationis. Primo quidem a Divina voluntate, et ordinatione. Unde dicitur Job. XIV: *Constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt*. Et omnia tandem finienda esse saltem pro die judicii constat ex illo II Petri III: *Cum igitur hæc omnia dissolvenda sint, etc.* Secundo, terminus durationis corruptibilium dependet a causa universali quæ est cælum, quia est in perpetuo motu atque adeo causare debet contrarietatem aliquam, et alterationem, quæ unicuique rei finem afferat, et corrumpat, aliamque generet. Tertio,

oritur iste terminus ex causa intrinseca corruptibilium mixtorum, quia sunt composita ex contrariis, quæ ad invicem agunt, et patiuntur, et consequenter causant alterationem, quæ est via ad corruptionem. Et cum vis activa, et resistiva sint finitæ, et limitatæ, oportet quod finitum, et limitatum terminum habeant agendi, et patiendi, atque adeo tandem desinant.

Secunda vero pars conclusionis, ipsa experientia manifeste constat, cum quedam animalia sint longioris vitæ, quam alia, ut homines, quam oves, vel equi, et inter res inanimatas, lapides quidam, et metalla, quam viventia. Ad quod multum juvat complexio, quod fit magis uniformis, et habeat partes magis homogeneas, hæc enim melius conservantur, ubi autem est multiplex varietas, et diversa temperies partium, ibi est plus contrarietatis, et consequenter plus corruptionis, quia accidentia sunt magis diversa, et opposita. Facit etiam major humidus concoctio, et tenacior, humida enim minus tenacia, et fluida, magis dilabuntur, ut humida aquea, quæ permiscetur frigido, quod est temperamentum minus vitale. Facit etiam durities, membra enim magis compacta, et solida diutius durant, ut videmus in ossibus; unde etiam in animali mortuo facilius carnes, et adhuc facilius viscera, et interiora organa, quæ molliora sunt, corrumpuntur. Denique, loci temperies multum juvat, et aliæ extrinsecæ influentiæ cælestes.

Sed objicies primo: Nam elementa non sunt composita ex contrariis, ergo solum ipsa ab intrinseca causa non sunt corruptibilia, neque certam habent durationis periodum. Secundo, si res inanimatæ propter compositionem ex contrariis certum terminum habent, ergo in eis unum contrarium agit in

aliud, et sic una pars rei inanimatae ageret in aliam, et rursus converteret aliquid de corpore sibi adjuncto, vel intra porosposito: ergo nihil ei deerit ut dicatur nutriri sicut viventia. Tertio, quia mors per peccatum inducta est, non est ergo naturalis homini, quin potius naturale est homini, et cuicumque rei desiderium perpetuandi suum esse, non ergo a natura determinatur certus durationis terminus. Quarto, per lignum vitae reddebatur homo immortalis, ergo non erat ei naturalis periodus vitae, alias non posset illo naturali cibo prolongari. Similiter arte medica per aurum potabile, seu quintam essentiam auri liquati, longissime protrahitur vita, ergo non est naturaliter, et necessario constitutus vitae terminus. Denique, in prima mundi aetate homines longissime vivebant, ergo periodus vitae, etiam nunc poterit ad illorum terminum naturaliter extendi, ergo non est praefinitus terminus naturaliter saltem ita brevis sicut nunc, poteritque arte aliqua prolongari.

Ad primum respondetur, quod elementa ab intrinseca natura habent esse passive corruptibilia, non active agente una parte in aliam, nec per contrariorum admixtionem intrinsecam, quia compositionem miscibilium non admittunt, nec sunt resolvable in alia elementa, et sic ab intrinseco non habent quasi activam corruptibilitatem ex contrariis, sed passivam, unum elementum in aliud. Mixta vero inanimata ab intrinseco habent causam corruptionis, quia sunt ex contrariis, et semper aliqua qualitas praedominatur, ut docet S. Thomas in II, distinct. XIX, quaest. I, artic. IV ad 2, sed tamen, quia homogenea sunt, et omnes partes habent eandem dispositionem, vix potest una agere in aliam, ideoque fere semper

indigent adjuvari ab extrinseco corruptente. Cum vero ignis remoto combustibili deficit, non est, quia ab intrinseco una pars agat in aliam, sed quia propter lenitatem suam non potest a contrariis defendi, nisi alicui densiori materiae invitatur.

Ad secundum respondetur, inanimata carere determinatis partibus, et organo a natura destinatis, ut una agat in aliam, et subministret alii, et ideo per se non habent nutriri per inusumptionem, quia nutritio requirit determinatam organa, et partes destinatas a natura ad reparationem ejus, quod deperditur; licet propter mixtionem contrariorum una pars possit agere in aliam quando in aliqua praedominatur aliquod contrariorum, tamen hoc de se aequè potest convenire cuilibet parti ubi qualitas praedominatur, cum omnes homogeneae sint, nec a natura sint destinatae aliquaes partes, et organa specialia ad talem reactionem, et reparationem. Quod vero convertat in se id quod juxta ponitur, potius est generare sibi simile, et per accidens aggregare, quam nutrire, ut latius supra diximus quaestione octava.

Ad tertium respondetur, quod mors est naturalis, et debita homini considerato secundum suam naturaliam ut componitur ex contrariis, est autem poenalis homini considerato secundum statum, quem acceperat a Deo ex originali justitia, in quo locum non habebat mors, et ideo eo amisso in poenam inducta est, sicut rebellio appetitus sensitivi etiam in pura natura esset, et tamen facta est poenalis supposita amissione status. Videatur S. Thomas II-II, quaest. CLXIV, artic. I ad 1, et I-II, quaest. LXXXV, artic. V et VI. Quod vero cuilibet sit naturale desiderium se perpetuandi, dicimus esse hoc desiderium eo modo, quo

res possunt, non quidem durandi termino in eodem individuo, id enim per naturam impossibile est, sed perpetuitas intenditur absolute in specie per multiplicationem, in individuo, quantum potest secundum leges naturae.

Ad quartum respondetur, quod lignum vitae non reddebat hominem simpliciter immortalem, sed restaurabat puritatem humidi radicalis ab admixtione extranei, et fortificabat virtutem naturalem, idque limitate, et ad tempus, quia virtus ejus erat finita, et sic debebat iterari ejus sumptio, ut longius protraheretur vita, ut docet S. Thomas I part. quaest. CXXVII, artic. IV. Unde non tollebat periodum determinatum vitae, sed ampliabat. An vero effectus illos naturaliter faceret? S. Thomas in II, distinct. XIX, quaest. I, artic. IV ad 5, videtur concedere quod virtus illa ligni erat naturalis, sed non dabat immortalitatem simpliciter, ut dictum est. At vero in corpore articuli dicit: « Quod lignum vitae subveniebat homini, quia virtute divinitus concessa alimentum assumptum in perfectam assimilationem assumebatur. » Virtus autem divinitus concessa non videtur naturalis, et ex principiis naturae orta. Unde dubius est Magist. Bannez in hac re I part. quaest. CXXVII, artic. IV, dubio unico ad 4. Si tamen dicatur super-

naturalis illa virtus, videtur pertinuisse ad vim miraculosam, et solum instrumentaliter fuisse in illo fructu, non radicaliter, sicut si alicui rei concederetur virtus sanandi caecitatem. Ad illud vero de quinta essentia auri liquati, dicimus esse merum commentum, nulla enim ars potest ita purificare humidum, et fortificare virtutem debilitatam, licet reparare, et a contrariis aliquantulum defendere possit, et a morbis aliquibus praeservare.

Ad ultimum respondetur, quod in prima mundi aetate etiam dabatur certa vitae periodus, et terminus sed longior, quam nunc propter majorem naturae virtutem, quam nunc; majorem alimentorum naturalium efficaciam, praesertim nondum terra per salsedinem aquarum diluvii pene sterilizata; majorem aeris salubritatem, et hominum, sobrietatem, et vigorem omnium pene causarum naturalium. Et nihilominus D. Thomas in q. IV de Malo, art. VIII ad 11, et in II, dist. XXXII, q. I, art. III ad 4, existimat virtute Divina fuisse tunc concessam diurnitatem longiorem ad multiplicationem generis humani. Et haec sufficienter pro expositione librorum de generatione, ad laudem, et gloriam Salvatoris nostri Jesu Christi, et B. Virginis, et S. Thomae Aquinatis.